

На основу члана 31. став 1. тачка 28. Статута града Зрењанина (Службени лист града Зрењанина број 21/2008) и члана 30. Одлуке о заштитнику грађана (Службени лист општине Зрењанин број 10/2003 и Службени лист града Зрењанина број 24/2008), Скупштина града Зрењанина на седници одржаној _____ 2012. године разматрала је Осми годишњи извештај заштитника грађана о активностима, стању људских права и правној сигурности који је поднела заштитник грађана за територију града Зрењанина и констатовала:

- Извештај обухвата осму годину рада овог органа у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2011. године;
- Писаном представком обратиле су се 42 грађанке и грађана;
- Представке на рад органа управе су следеће: на рад градске управе поднето је 15 представки, Центра за социјални рад Зрењанин 6 представки, ЈКП «Чистоћа и зеленило» 4 представке, ЈКП «Водовод и канализација» 1 представка, Дом здравља «др Бошко Вребалов» 1 представка, ЈП Дирекција за уређење и изградњу града Зрењанина 1 представка и представке које се односе на рад осталих органа управе било је 14.

На основу Извештаја Скупштина града Зрењанина донела је

ЗАКЉУЧАК

1. Размотрен је Осми годишњи извештај заштитника грађана за територију града Зрењанина о остваривању људских и мањинских права у 2011. години.
2. Овај Извештај објавити у «Службеном листу града Зрењанина» и средствима јавног информисања.
3. Закључак доставити:
  - Градоначелнику
  - Начелници градске управе
  - Заштитнику грађана

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД ЗРЕЊАНИН

СКУПШТИНА ГРАДА ЗРЕЊАНИНА

БРОЈ:
ДАНА:
ЗРЕЊАНИН

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД ЗРЕЊАНИН**

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА ГРАДА ЗРЕЊАНИНА

ОСМИ ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

Увод

Скупштини града Зрењанина заштитник грађана подноси осми годишњи извештај којим приказује стање људских права у граду Зрењанину у протеклој календарској години. Овим извештајем представиће се број и структура представки грађана/грађанки, општа оцена рада органа управе чији рад на основу Одлуке о заштитнику грађана контролише заштитник грађана за територију града Зрењанина.

Приказаће се предлози, мишљења и препоруке које је заштитник грађана упутила појединим органима управе, јавним предузећима, органима, организацијама и установама чији је оснивач град Зрењанин, поступање и поштовање препорука, предлога и мишљења заштитника грађана од стране оних којима су упућене.

Извештај садржи целине о стању из области права националних мањина, права детета и равноправности полова. Овај извештај подноси заштитник грађана и Заменик заштитника грађана задужен за заштиту права националних мањина.

Извештај се односи на временски период од 01. јануара 2011. до 31.децембра 2011.године.

Извори права

Неки од извора права су: Устав Републике Србије, Повеља Уједињених Нација, Универзална декларација о правима човека, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Факултативни протокол уз Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Конвенција Уједињених Нација о правима детета, Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања, Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена, Конвенција МОР о професионалној рехабилитацији и запошљавању инвалида, Закон о забрани дискриминације, Национални план акције за децу, Закон о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности, Закон о здравственој заштити, Закон о предшколском васпитању, Породични закон, Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом, Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, Закон о равноправности полова, Закон о локалној самоуправи, Закон о општем управном поступку, Закон о управним споровима, Статут града Зрењанина и Одлуке града Зрењанина итд.

Први део – стање људских права

Број и структура представки грађанки/грађана

Заштитник грађана води писану евиденцију о броју усмених обраћања грађанки и грађана канцеларији, и тај број износи 468, у протеклој календарској години. Разлози и узроци обраћања су разноврсни и они се односе на притужбе на рад готово свих органа и организација, установа, јавних предузећа и осталих органа јавне власти које постоје на територији града Зрењанина.

Током протекле године издваја се повећан број жалби на рад комуналних јавних предузећа, немогућност остваривања социјалних права, захтеви за интервенцијама заштитника грађана због повреде правила добре управе и некоректног односа и понашања јавних службеника у кореспонденцији и начину комуникације са грађанкама и грађанима.

Представку у писаном облику заштитнику грађана поднело је 42 грађанке и грађана. Представке приказујемо следећом табелом:

Редни број	Датум пријема	Орган управе	Садржина представке
1.	18.01.2011	„Дом здравља др Бошко Вребалов“ Зрењанин	Представка која се односи на немогућност остваривања права на здравствену заштиту због неприступачности објекта
2.	10.01.2011	Градска управа	Жалба на висину прописане тарифе такси службе у граду Зрењанину
3.	14.01.2011	Основни суд	Представка због не доношења одлуке у разумном року
4.	15.02.2011	Градска управа	Представка у вези овере уговора
5.	14.03.2011	Комисија за утврђивање назива улица и тргова града Зрењанина	Представка која се односи на сумњу да је Комисија злоупотребила право интелектуалне својине подносиоца
6.	15.03.2011	Градска управа Одељење инспекција	Представка због јачине буке коју изазивају возила ради допремања робе у продавницу у приземљу зграде
7.	16.03.2011	ЈКП «Чистоћа и зеленило» Зрењанин	Представка се односи на сумњу да се супротно прописима измештају контејнери са једне локације на другу
8.	21.03.2011	ЈКП „Водовод и канализација“ Зрењанин	Непоступање по захтевима грађана за прикључење на канализацију у Мужљи
9.	23.03.2011	Градска управа	Жалба на рад матичара због проблема двојезичног извода из матичних књига
10.	30.03.2011	Скупштина града Зрењанина	Представка на Одлуку о радном времену угоститељских, трговинских и занатских објеката
11.	04.04.2011	Прекршајни суд	Представка у вези поуке о правном средству
12.	04.04.2011	Градска управа	Жалба на правилност изборног поступка приликом спровођења референдума за увођење самодоприноса
13.	06.05.2011	Центар за социјални рад Зрењанин	Представка је прослеђена Заштитнику грађана Републике Србије

14.	14.05.2011	Центар за социјални рад Зрењанин	Представка због висине износа социјалне помоћи
15.	14.05.2011	Градска управа и Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанин	Представка се односи на жалбу због нерешеног и нерегулисаног теретног саобраћаја у улици Жарко Зрењанин у Зрењанину и захтев за постављање саобраћајне сигнализације
16.	18.05.2011	Градска управа Одељење за грађевинске послове	Представка због непоступања инспекције јер сматра да решење није у складу са Законом о планирању и изградњи
16.	31.05.2011	Градска управа	Представка којом изражава сумњу да власник кафића нема дозволу за рад
17.	08.06.2011	Градска управа	Нарушавање јавног реда и мира због буке из кафића
18.	20.06.2011	ЈКП «Чистоћа и зеленило» Зрењанин	Представка се односи на неосновану исплату дуга јавном предузећу због замене споменика на Темишварском гробљу
19.	20.06.2011	Основни суд Зрењанин	Представка због недоношења одлуке у разумном року
20.	27.06.2011	Градска управа Комисија за исељење	Жалба да је скупштини власника станова стамбено пословне зграде незаконито одузета имовина због противзаконитог усељења у заједничке просторије без правног основа
21.	06.07.2011	Комисија за спровођење референдума	Сумња у исправност резултата окончаних избора за увођење самодоприноса у МЗ Перлез
22.	13.07.2011	ЈКП „Чистоћа и зеленило“ Зрењанин	Захтев за уклањање контејнера који није постављен у складу са прописима града Зрењанина
23.	15.07.2011	Основни суд Зрењанин	Представка због не доношења одлуке у разумном року
24.	22.07.2011	Градска управа Одељење инспекција	Непоступање инспекције по Одлуци о начину држања домаћих животиња
25.	22.07.2011	Основни суд	Представка због не доношења одлуке у разумном року

26.	25.07.2011	Градска управа Одељење инспекција	Жалба због непоступања инспекције на представку, јер је изнад улазних врата стамбене зграде постављен клима уређај без сагласности власника зграде
27.	03.08.2011	Електродистрибуција Одељење Зрењанин	Представка која се односи на жалбу поводом тога што Електродистрибуција не шаље уплатнице за струју
28.	03.08.2011	Градска управа	Представка која се односи на обавезу да се ажурира регистар инвеститора у складу са Законом о планирању и изградњи и Правилником о условима, начину вођења и приступа регистра инвеститора
29.	06.09.2011	ЈКП «ЧИстоћа и зеленило» Зрењанин	Представка на рад јер је предузеће погрешно извршило пренос права коришћења на гробном месту на Граднуличком гробљу Зрењанин
30.	20.09.2011	Центар за социјални рад Зрењанин	Повреда кодекса добре управе
31.	26.09.2011	О.Ш. „Петар Петровић Његош“ Зрењанин	Представка на рад руководства школе у вези распоређивања запослених у школи
32.	29.09.2011	О.Ш. „9.мај“ Зрењанин	Представка у вези односа Директора и запослених у школи
33.	30.09.2011	Градска управа	Представка због немогућности добијања двојезичног извода од стране градске управе
34.	17.10.2011	О:Ш. Елемир	Представка у вези спајања школских одељења
35.	18.10.2011	Центар за социјални рад Зрењанин	Представка у вези захтева за остваривање једнократне новчане накнаде
36.	24.10.2011	ЈП «Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина»	Жалба у погледу правилности пуномоћја заступника предузећа и неправилности које се односе за систем обједињене наплате рачуна
37.	25.10.2011	Фонд ПИО Филијала Зрењанин	Представка на рад лекарске комисије

38.	03.11.2011	Градска управа	Непоступање Одељења инспекције по решењу донетом пре три године у вези објекта проглашеним опасним по околину
39.	16.11.2011	Центар за социјални рад Зрењанин	Представка у вези постављања захтева за једнократну новчану помоћ
40.	21.12.2011	Центар за социјални рад Зрењанин	Представка због немогућности остваривања права на једнократну новчану помоћ
41.	22.12.2011	МУП РС	Повреда права грађана због штрајка запослених у МУП у РС
42.	26.12.2011	Меркатор Рода Зрењанин	Повреда положаја запослених и Закона о раду

Приликом решавања заштите права грађана заштитник грађана руководила се Одлуком о заштитнику грађана града Зрењанина и при том користила овлашћења која јој стоје на располагању. У претежном броју случајева донета су мишљења, предлози и препоруке о поступању ради отклањања повреде права и учињених неправилности у раду контролисаних органа, организација, установа и јавних предузећа чији је оснивач град Зрењанин.

Поступање по препорукама заштитника грађана

Дана 30.03.2011.године заштитник грађана упутила је препоруку Дому здравља „др Бошко Вребалов“ Зрењанин којом је утврђена повреда права грађанке јер је Дом здравља пропуштањем обавезе да изгради прилазну стазу за инвалидна колица при амбуланти у Ченти грађанку онемогућило да користи своја права из примарне здравствене заштите која су јој мноштвом прописа ове земље загарантована.

Дом здравља «Др Бошко Вребалов» Зрењанин је одговорило овом органу. У одговору наводи да је захтев подносиатељице представке основан и да је потребно обезбедити прилазе инвалидним лицима објектима у којима се пружа здравствена заштита. Такође се наводи да Дом здравља нема финансијских средстава, већ да средства за такве намене треба да обезбеди оснивач здравствене установе.

Овај орган је својим дописом од 07.02.2011.године обавестио председника Скупштине града Зрењанина о неопходности решавања проблема инвалидних лица и уопште проблема приступачности објектима а посебно у Дому здравља «Др Бошко Вребалов» Зрењанин. Иако се овде ради о кршењу права грађана па чак и дискриминацији, ова препорука до данас није извршена, па чак ни након обавештења Градоначелника, председника Скупштине града Зрењанина, Начелнице градске управе и њихових заменика од стране овог органа.

Дана 13.09.2011.године заштитник грађана упутила је препоруку ЈКП „Чистоћа и зеленило“ Зрењанин јер је повредило права подносиоца представке одбијајући да измести судове за смеће (контејнере) са постојеће локације на локацију која је предвиђена важећим елаборатом о постављању судова за смеће у насељима колективног становања чиме је прекршило Одлуку о одржавању комуналне хигијене.

У одговору овом органу се тврди да су судови за смеће (контејнери) постављени према важећем плану коју је израдила ЈП «Дирекција за изградњу и уређење града» Зрењанин, да постоје две локације на којима су тренутно исти и постављени. Даље наводи да је у току поступак израде новог плана локација за изношење смећа у насељима колективног становања, међутим не може да гарантује да ће предлог бити усвојен од надлежних органа града Зрењанина.

Овај орган обратио се ЈП «Дирекцији за изградњу и уређење града Зрењанина». У одговору овом органу оно наводи да је 1998.године ово предузеће израдило елаборат локација за изношење смећа у насељима колективног и породичног становања и да исти има за сврху да уреди ову област и омогући ЈКП «Чистоћа и зеленило» да обавља своју делатност на што бољи начин. У изради поменутог елабората учествовали су поред стручњака из «Дирекције» и представници ЈКП «Чистоћа и зеленило» као и представници комуналне инспекције града Зрењанина. Крајем 2010.године обратио им се подносилац представке. Увидом у елаборат утврђено је да се контејнери не налазе на локалитету како је предвиђено елаборатом. С тим у вези, прослеђен је извод из елабората ЈКП «Чистоћа и зеленило» да у складу са њим постави контејнере на предвиђено место. ЈП «Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанин» доставило је копију дописа упућеног ЈКП «Чистоћа и зеленило» број ..... за примену елабората о постављању контејнера.

Обавеза је ЈКП «Чистоћа и зеленило» Зрењанин да поступа у складу са важећим елаборатом и да исти спроводи и по истом поступа. Тврдња да је у току поступак израде новог елабората ирелевантан је са становишта овог органа. Доношење новог елабората не гарантује другачије решење ове ситуације и неизвесно је када ће и да ли ће бити усвојен. Повреда права грађана може се решити њеним отклањањем и то тако што ће се судови за

смеће (контејнери) распоредити по важећем елаборату, а што по члану 6. Одлуке о одржавању комуналне хигијене обавезује ЈКП «Чистоћа и зеленило» Зрењанин.

ЈКП „Чистоћа и зеленило“ Зрењанин није до данас поступило по препоруци овог органа.

Из горенаведеног, као и из других случајева које бисмо могли описивати, видљиво је да се препоруке, мишљења и предлози заштитника грађана игноришу у смислу да се по њима не поступа од стране органа управе, јавних предузећа, установа, органа и организација које је овлашћен да контролише овај орган. По њима се не поступа чак ни када заштитник грађана обавести надлежне да оне нису извршене.

Посматрано са аспекта поступања по одлукама заштитника грађана од стране органа јавне власти на које се исте односе, град Зрењанин не може да буде пример. У прошлогодишњем извештају детаљно смо описали усамљен случај испоштоване препоруке овог органа од стране ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин, те овај орган упућује још једном све похвале и истиче као пример успешне сарадње овог јавног предузећа са заштитником грађана, нарочито што је идентична ситуација у погледу поступања по препорукама остала до данас непромењена.

Овом приликом заштитник грађана позива остале органе јавне власти чији рад надзире и контролише да следе пример поступања и спремности на сарадњу коју је демонстрирало ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин.

Други део – Стање људских права

Права националних мањина

Извори и остваривање права

Заштита националних мањина и остваривање права је уређена низом прописа међународног и домаћег законодавства. Овде истичемо Оквирну конвенцију Савета Европе за заштиту националних мањина, Европску повељу о регионалним и мањинским језицима, билатералне споразуме између Републике Србије и одређених држава о заштити права

националних мањина, Устав Републике Србије, Закон о заштити права и слобода националних мањина, Закон о забрани дискриминације, Закон о службеној употреби језика и писама, Одлука о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији АП Војводине, Статут града Зрењанина, итд.

Устав, закони и други прописи постављају на висок степен лествицу права националних мањина али је стварност често руши јер постоји несклад између прокламованог и стварног, између теорије и праксе, јер се мањинска права често схватају као апстрактан концепт и гарантују само декларативно, а све то произилази из чињенице да не постоји јасно изражена и доминантна друштвена свест да и националне мањине имају одређена права која се морају уважавати и поштовати.

Међутим, прописи се морају примењивати и онда када не наилазе на одобравање свих.

Са аспекта посла којим се бавимо посебан проблем представља неуважавање, непоштовање и неспровођење препорука Заштитника грађана које се односе на заштиту права националних мањина.

Препоруке Заштитника грађана, додуше, формално-правно нису обавезујуће, али политички и морално су обавезујуће на највишем нивоу.

Из тих разлога, у цивилизованим државама у којима постоји институција Омбудсмана односно Заштитника грађана не дешава се да неко игнорише препоруке тог органа, а потпуно је незамисливо да се неко отворено супротставља тим препорукама.

Службена употреба језика и писма

О службеној употреби језика и писама националних мањина на територији града Зрењанина опширно смо писали у извештају о раду овог органа за 2010. годину. Из тих разлога ћемо на овом месту само подсетити да је овај орган још дана 21.07.2009. године препоручио свим јавним предузећима и јавним установама чији је оснивач град Зрењанин да њихове називе на седиштима, другим објектима и печатима исписују и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, према њиховој традицији и правопису и то тако да називи на мађарском, румунском и словачком језику буду исписани после текста на српском језику испод или десно од њега, у истом облику и истом величином слова.

Током 2010. године извршена је контрола спровођења ове препоруке од стране јавних предузећа и установа чији је оснивач град Зрењанин а у извештају о раду за 2010. годину прецизно је било наведено ко је у потпуности поступио по препоруци, ко делимично, а ко уопште није поступио по препоруци од 21.07.2009. године, а о томе су били обавештени органи града Зрењанина.

Подсећамо да је чланом 15 став 1 тачка 36 Статута града Зрењанина јасно предвиђено да град, у вршењу своје надлежности, преко својих органа, у складу са Уставом и законом, између осталог, обезбеђује исписивање назива места, река, језера и других географских назива, назива улица и тргова, назива органа града, саобраћајних знакова, обавештења и упозорења за јавност и других јавних натписа на језику и писму националне мањине који је у службеној употреби у граду, према његовој традицији.

Из тих разлога очекујемо да град Зрењанин примени у стварности одредбу члана 15 став 1 тачка 36 Статута града Зрењанина, те да предузме све неопходне мере да препорука овог органа од 21.07.2009. године буде у потпуности спроведена.

Током 2012. године овај орган ће поново извршити контролу спровођења препоруке од 21.07.2009. године и том приликом ће бити утврђено и на који начин и у којој мери је град Зрењанин извршио своју обавезу из члана 15 став 1 тачка 36 Статута града Зрењанина.

Образовање на језицима националних мањина

Предшколско образовање и васпитање на територији града Зрењанина спроводи се и на мађарском, румунском и словачком језику.

Што се тиче основног образовања, према подацима који су добијени од стране Одељења за послове друштвених делатности града Зрењанина, настава на мађарском језику организована је у ОШ «Серво Михаљ» Зрењанин, ОШ «Соња Маринковић» Зрењанин, ОШ «Братство јединство» Бело Блато, и ОСШ «9 мај» Зрењанин за укупно 606 ученика што, ако се упоређује са ранијим подацима, представља смањење од 6 ученика у односу на 2010. годину и повећање од 8 ученика у односу на 2009. годину.

Настава на румунском језику организована је у ОШ «Др Александар Сабовљев» Ечка и ОШ «Ђура Јакшић» Зрењанин, и то укупно за 51 ученика, што представља повећање од једног ученика у односу на 2010. годину али смањење од 4 ученика у односу на 2009. годину.

Настава на словачком језику организована је у ОШ »Братство» Арадац и ОШ »Братство јединство» Бело Блато и то за 90 ученика, што представља повећање за 3 ученика у односу на 2010. годину, те повећање од 5 ученика у односу на 2009. годину.

Што се тиче средњег образовања, према подацима добијених од стране Школске управе у Зрењанину наставу на мађарском језику у Зрењанинској гимназији похађа 76 ученика у 4 одељења, што представља повећање од 10 ученика у односу на 2010. годину, али смањење од 3 ученика у односу на 2009. годину.

Настава на мађарском језику организована је и у Електротехничкој и грађевинској школи »Никола Тесла» за 59 ученика у 4 одељења, што представља повећање од 7 ученика у односу на 2010. годину, али смањење од 5 ученика у односу на 2009. годину.

У Економско-трговинској школи »Јован Трајковић» наставу на мађарском језику похађа 36 ученика у 2 одељења, што представља повећање од 15 ученика у односу на 2010. и 2009. годину.

У Техничкој школи у Зрењанину наставу на мађарском језику похађа 20 ученика у једном одељењу, што представља смањење од 7 ученика у односу на 2010. годину и смањење за 8 ученика у односу на 2009. годину.

Настава на мађарском језику се такође одвија и у Медицинској школи за 139 ученика у 6 одељења, што представља смањење за 14 ученика у односу на 2010. годину. За ову школу немамо податке за 2009. годину, тако да не можемо упоредити стање у 2011. години и 2010. години са стањем у 2009. години.

У зрењанинским средњим школама, као и ранијих година ни у 2011. години није организована настава на румунском и словачком језику.

Делотворно учешће националних мањина у друштвеном и економском животу и јавним пословима

Кључни аспект модерног схватања мањинских права је принцип учешћа мањина у јавним пословима нарочито која их се директно тичу. При томе одредбе међународног и домаћег законодавства о правима националних мањина морају бити тумачене у доброј намери: не као изговор за потпуно или делимично неостваривање права мањина, већ као обавеза да се права мањина потпуно и делотворно спроводе.

Из тих разлога је овај орган још 15.05.2009. године упутио препоруку Градској управи града Зрењанина, свим јавним предузећима, јавним установама, органима и организацијама чији је оснивач град Зрењанин да полазећи од сопствених потреба приликом заснивања радног односа са новим запосленима који испуњавају услове прописане за одређено радно место, нарочито воде рачуна о запошљавању припадника националних мањина, како би се обезбедила релативно одговарајућа заступљеност припадника различитих националних мањина сразмерно њиховом уделу у укупном броју становника града Зрењанина.

Заштитник грађана ће вршити сталан надзор над спровођењем ове препоруке од стране оних којима је она упућена иако смо свесни да је за спровођење ове препоруке потребан дужи временски период. Такође, у наредном периоду је потребно пажњу нарочито усмерити на побољшање заступљености националних мањина на руководећим функцијама, где је заступљеност националних мањина неприхватљиво ниска.

Приступ медија проблемима националних мањина

Већина медија углавном извештава само о културним активностима националних мањина, разним приредбама, протоколарним посетама и сличним «лаким» темама, као да се живот националних мањина своди само на то, док о специфичним и стварним проблемима националних мањина, као на пример о дискриминацији, се не извештава или се извештава врло мало.

Нарочито је поражавајући начин извештавања већине медија о директним нападима на припаднике националних мањина када се извештаји о овим нападима (ако се уопште и извештава) сврставају у рубрику «црна хроника» настојећи на тај начин да створе привид да се ради о обичном криминалу а не о етнички мотивисаном криминалу чије су жртве припадници националних мањина.

Овакав начин извештавања није случајан већ се ради о добро срачунатом настојању таквих медија да, по нечијем налогу, стварност везану за националне мањине прикажу у лепшим бојама него што она стварно јесте.

Тешки облици кршења права националних мањина

Током 2011. године на територији града Зрењанина је дошло до неколико нарочито тешких и забрињавајућих облика кршења основних права припадника националних мањина.

Овај орган је на адекватан начин реаговао у сваком од поменутих случајева о којима је имао благовремених сазнања.

Такође је овај орган дописом од 22.12.2011. године затражио од Полицијске управе у Зрењанину да доставе податке о томе да ли су откривени починиоци ових дела, а ако јесу да ли су поднете пријаве и којим органима су пријаве поднете, те како је правно квалификовано свако од тих дела, односно за која дела су пријаве поднете.

Дописом од 23.12.2011. године и 09.01.2012. године Полицијска управа у Зрењанину је овом органу доставила тражене податке.

У наставку ће бити приказани случајеви тешког кршења права националних мањина у 2011. години на територији града Зрењанина, биће приказано шта је овај орган предузео у сваком од ових случајева и шта су државни органи предузели у циљу откривања и кажњавања починилаца ових кривичних дела.

1. Исписивање порука «Србија Србима» и других сличних порука мржње

Током јануара 2011. године је на улицама насељеног места Зрењанин, укључујући сам центар, дошло до исписивања порука «Србија Србима» и других сличних порука мржње.

Тим поводом је овај орган дана 28.01.2011. ове године издао саопштење у коме истиче да нема сумње да овакве и сличне поруке представљају поруке мржње које дубоко вређају људска права и људско достојанство и сигурно не могу бити вредносни оквир примерен једном демократском друштву и толерантној средини.

Из тих разлога овакве и сличне поруке исписане на нашим улицама морају бити уклоњене од стране надлежних служби локалне самоуправе (инспекције, комунална полиција) и изражено је очекивање да ће надлежни органи града Зрењанина брзо предузети адекватне мере.

Такође смо подсетили и државне органе да њихова најважнија обавеза мора да буде заштита основних људских права и људског достојанства а то, у случају исписивања оваквих порука, подразумева и проналажење и кажњавање починилаца и подстрекача ових и сличних дела и константно указивање на антицивилизацијски и ретроградни карактер идеја које се пропагирају оваквим порукама.

У вези овог случаја Полицијска управа у Зрењанину известила нас је да се не могу изјаснити у вези са поступањем поводом овог случаја јер пријаву такве врсте нису пронашли увидом у њихове евиденције.

Овај орган се ни на који начин не може сложити са оваквим начином поступања МУП Републике Србије Полицијска управа у Зрењанину јер сматрамо да у оваквим случајевима надлежни државни органи, укључујући МУП, морају реаговати по службеној дужности и по службеној дужности покренути одговарајуће поступке.

Неспремност државних органа да у оваквим ситуацијама поступају по службеној дужности указује да они у порукама «Србија Србима» и сличним порукама такве врсте не виде ништа спорно, што је за сваку осуду.

Међутим, треба имати у виду да је та порука, која представља директан излив шовинизма, веома опасна због тога што имплицира да за остале нема места и да сви они морају нестати.

Према томе, та порука, спроведена у пракси, за последицу би имала потпуни нестанак националних мањина.

2. Скрнављење и исписивање графита на Јеврејском гробљу у Зрењанину

Почетком 2011. године је такође дошло до скрнављења Јеврејског гробља у Зрењанину и исписивање непримерених порука на истом.

У вези овог случаја овај орган је дана 21.02.2011. године разговарао у седишту Јеврејске општине у Зрењанину са челницима ове Јеврејске општине о ситуацији јеврејске заједнице и националних мањина у граду Зрењанину у светлу најновијих напада на националне мањине укључујући скрнављење Јеврејског гробља и исписивање графита.

Ови поступци су најоштрије осуђени и затражено је да починиоци ових кривичних дела буду што пре откривени и приведени правди.

Полицијска управа у Зрењанину известила нас је у вези овог случаја да је надлежном тужилаштву у Зрењанину поднета кривична пријава против малолетног Д.М. из Зрењанина због кривичног дела из члана 212 КЗ.

Међутим, што се овог органа тиче, питање је да ли скрнављење Јеврејског гробља и исписивање графита на истом може бити третирано само као кривично дело из члана 212 КЗ-уништење и оштећење туђе ствари.

Наше је становиште да се у овом случају ради о кривичном делу изазивања националне, расне, и верске мржње и нетрпељивости из члана 317 став 2 КЗ.

3. Исписивање поруке «Смрт циганима политичарима» на кући Добриле Николић

Током марта 2011. године на кући координаторке за ромска питања Добриле Николић исписана је порука «Смрт циганима политичарима».

Саопштењем од 15.03.2011. године овај орган је најоштрије осудио претње смрћу које су упућене координаторки за ромска питања Добрили Николић исписивањем на њеној кући поруке «Смрт циганима политичарима».

Указано је да иако и даље желимо да верујемо да је Зрењанин безбедан град, град без мржње и град толеранције, чињеница је да су у последње време, у овој средини, учестале претње упућене припадницима националних мањина.

Да би Зрењанин био и остао град без мржње, насиља и нетолеранције потребно је да државни органи схвате да је њихова примарна обавеза заштита основних људских права и људског достојанства, а то подразумева проналажење и кажњавање починилаца и подстрекача ових и сличних кривичних дела и константно указивање на антицивилизацијски и ретроградни карактер идеја које се пропагирају овим порукама и које омогућавају овакве примитивне изливе говора мржње.

Полицијска управа у Зрењанину је поводом овог случаја Основном јавном тужиоцу у Зрењанину доставила кривичну пријаву против НН извршиоца кривичног дела из члана 317 КЗ.

4. Исписивање поруке «Смрт циганима», на кући Томислава Мержана

Крајем јула и почетком августа 2011. године је на кући Томислава Мержана у Зрењанину исписана порука «Смрт циганима».

Саопштењем од 04.08.2011. године овај орган је најоштрије осудио претње смрћу које су упућене припадницима ромске националне мањине исписивањем поруке «Смрт циганима» на кући Томислава Мержана у Зрењанину.

Истакнуто је да је ово још један у низу напада на припаднике националних мањина који су се, од почетка ове године, догодили на територији града Зрењанина, што представља врло забрињавајући развој догађаја.

Указано је да је крајње време да надлежни државни органи пронађу и примерено казне починиоце овог и сличних кривичних дела, те да предузму све неопходне мере у циљу спречавања даљег угрожавања, позитивним прописима, гарантованих права националних мањина.

Полицијска управа у Зрењанину је поводом овог случаја поднела кривичну пријаву против НН извршиоца кривичног дела из члана 317 КЗ. Рад на идентификовању истих је у току.

5. Убацивање претеће поруке у поштанско сандуче Реформатске цркве у Зрењанину

Током августа 2011. године у поштанско сандуче Реформатске цркве у Зрењанину убачене су претеће поруке и то претње смрћу и протеривањем које су упућене припадницима мађарске националне мањине.

Саопштењем од 24.08.2011. године овај орган је најоштрије осудио претње смрћу и протеривањем које су упућене припадницима мађарске националне мањине убацивањем претеће поруке у поштанско сандуче Реформатске цркве у Зрењанину .

Истакнуто је да је и ово још један у низу напада на припаднике националних мањина који су се, од почетка 2011. године, догодили на територији града Зрењанина, што представља крајње забрињавајући развој догађаја.

Указано је да с обзиром на учесталост оваквих појава, крајње је време да надлежни државни органи пронађу и примерено казне починиоце овог и сличних кривичних дела, те да предузму све неопходне мере у циљу спречавања даљег угрожавања права националних мањина.

Такође је истакнуто да органи локалне самоуправе у Зрењану не би олако смели прећи преко чињенице да се све ово догађа у вишенационалној

средини која је дуго била препознатљива управо по култури дијалога, толеранцији и одсуству мржње других и другачијих.

Полицијска управа у Зрењанину нас је у вези овог случаја известила да је поднета пријава Вишем јавном тужиоцу против НН извршиоца кривичног дела из члана 317 КЗ, те да је рад на идентификовању истих у току.

6. Напад ватреним оружјем на кућу Виорела Бесуа у Јанковом Мосту

Током децембра 2011. године је извршен напад ватреним оружјем на кућу председника Алијансе војвођанских Румуна Виорела Бесуа у насељеном месту Јанков Мост.

Саопштењем од 20.12.2011. године овај орган је најоштрије осудио овај напад ватреним оружјем и позвао државне органе да пронађу и примерено казне починиоце овог кривичног дела, те да предузму све неопходне мере у циљу спречавања даљег угрожавања основних људских права.

Посебно је изражено очекивање да ће се истражити да ли су мотиви овог напада етничке природе с обзиром да је током 2011. године на територији града Зрењанина било више претњи убиством и протеривањем припадника националних мањина.

Индикативно је да већина медија у Зрењанину није пренела наше саопштење од 20.12.2011. године везано за овај напад, што само потврђује закључке из поглавља «Приступ медија проблемима националних мањина» овог извештаја.

Поводом пуцања ватреним оружјем на кућу Виорела Бесуа у Јанковом Мосту Полицијска управа у Зрењанину известила нас је да полицијски службеници Одељења криминалистичке полиције ПУ Зрењанин интезивно предузимају све законом прописане мере и радње на проналаску извршиоца, те да је Основном јавном тужиоцу у Зрењанину поднета кривична пријава против НН извршиоца кривичног дела изазивања опште опасности из члана 278 став 4 у вези става 1 КЗ.

Из свега горе изложеног произилази да надлежни државни органи, са изузетком случаја под тачком 2, нису открили нити једног починиоца горе наведених кривичних дела чије су жртве припадници националних мањина, а у таквој ситуацији о кажњавању починилаца ових кривичних дела не може бити ни говора.

Упозоравамо да ће неоткривање и некажњавање починилаца ових и сличних кривичних дела само охрабрити починиоце и њихове налогодавце да интензивирају нападе на припаднике националних мањина што може имати несагледиве последице.

Такође, време је да се сви запитају није ли се ова средина претворила у средину у којој се различитост кажњава, те да ли се таква средина може сматрати толерантном средином.

Напомињемо да, осим горе наведених инцидената уперених против националних мањина у вези којих је овај орган реаговао, било је и других напада на припаднике националних мањина на које овај орган није реаговао из разлога што је за те случајеве сазнао са великим закашњењем. Из тих разлога и на овом месту апелујемо на државне органе, органе локалне самоуправе, као и на грађане да обавесте овај орган о свим врстама напада на припаднике националних мањина.

Нерешени случајеви непоштовања права националних мањина

На овом месту ће бити приказани нерешени случајеви непоштовања права националних мањина који потичу из претходних година.

Сви ови случајеви су остали нерешени и у 2011. години искључиво због неспремности органа града Зрењанина или државних органа да предузму делотворне мере у циљу заштите права националних мањина.

- Предлог за оцену уставности

Дана 25.02.2009. године поднели смо Уставном суду Републике Србије предлог за оцену уставности члана 18 Закона о изменама и допунама Закона о држављанству Републике Србије и предложили да Уставни суд донесе одлуку којом се утврђује да поменути члан није у сагласности са Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима.

На овом месту нећемо навести разлоге који су нас навели на подношење предлога за оцену уставности због тога што је о томе већ опширно било речи у претходним извештајима.

Међутим, важно је истаћи да до краја извештајног периода 31.12.2011. године, Уставни суд Републике Србије није донео никакву одлуку по овом

предлогу, нити се на било који начин оглашавао по овом питању, иако су прошле скоро 3 (три) године од дана подношења предлога.

- Натпис на Дому културе у Ечки

Случај натписа на Дому културе у Ечки, који потиче из 2009. године, није решен ни у 2011. години иако смо, у више наврата, код органа града инсистирали да препорука овог органа од 17.08.2009. године буде спроведена.

Због неизвршавања препоруке од стране МЗ «Ечка» и органа града Зрењанина против МЗ «Ечка» поднели смо тужбу надлежном суду у Зрењанину, а у циљу спровођења препоруке.

Поступајући по тужби овог органа Основни суд у Зрењанину је донео пресуду која је овом органу достављена 08.12.2010. године, а којом утврђује да је тужени МЗ «Ечка» дискриминаторски поступао према припадницима мађарске, румунске и словачке националне мањине на тај начин што је назив «Дом културе Ечка» на згради Дома културе у Ечки на језицима и писмима дотичних националних мањина исписао мањим словима и у различитом облику од текста на српском језику, те се тужени, МЗ «Ечка» обавезује да, ради уклањања последица дискриминаторског поступања, са зграде Дома културе у Ечки уклони натпис «Дом културе Ечка» дужине 5,50 метара и висине 37 центиметара, који је исписан само на српском језику, те да задржи постојећу таблу са тим називом исписан на српском језику и језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, према њиховој традицији и правопису, у истом облику и истом величином слова, све то у року од петнаест дана под претњом принудним извршењем.

Пресуда није постала правноснажна јер је МЗ «Ечка» уложила жалбу другостепеном суду а предмет већ више од годину дана стоји нерешен у Апелационом суду у Новом Саду.

Зашто се овај предмет не решава, може се само претпоставити, али напомињемо да је случај једноставан за решавање јер позитивни прописи јасно предвиђају услове и начин исписивања назива на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби, а исто тако, према нашим прописима, предмети овакве врсте се од стране судова решавају по хитном поступку.

Међутим, поново напомињемо, да одлуке овог органа су дужни да спроведу органи града Зрењанина, а не да се Заштитник грађана у циљу извршавања својих одлука обраћа судовима.

- Натпис на Тргу др Зорана Ђинђића у Зрењанину

И овај случај, који потиче из 2010. године, је остао нерешен и у 2011. години.

Наиме, дана 8. маја 2010. године на Тргу др Зорана Ђинђића у Зрењанину је постављена табла са називом Трга исписан само на српском језику иако је, према нашим прописима после текста на српском језику испод или десно од њега морао бити исписан текст и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, према њиховој традицији и правопису, у истом облику и истом величином слова.

Иако смо изразили очекивање да ће органи града Зрењанина адекватно реаговати те да ће после текста на српском језику «Трг др Зорана Ђинђића» испод или десно од њега бити исписан текст и на мађарском, румунском и словачком језику, према њиховој традицији и правопису, у истом облику и истом величином слова, до краја извештајног периода, а ни до дана предаје овог извештаја, од стране органа града Зрењанина није ништа предузето у циљу решавања овог случаја.

- Случај Централног гробља у Зрењанину

Овај орган је дана 29. септембра 2011. године упутио допис председнику Скупштине града Зрењанина и његовом заменику, Градоначелнику града Зрењанина и његовом заменику у коме се наводи да је од стране овог органа дана 4. августа 2010. године у поступку увиђаја на Централном гробљу у Зрењанину, а у оквиру истражног поступка, утврђено да део где су сахрањени припадници националних мањина исламске вероисповести се налази десно од главног улаза у Централно гробље у Зрењанину и до близине овог дела гробља се може приступити једино преко старе аеродромске писте која је неуређена и делимично прекривена травом јер израђен пут или стаза који би водио до тог дела гробља не постоји. Између старе аеродромске писте и тог дела гробља, који се налази десно од старе аеродромске писте, такође не постоји прилазни пут или стаза, те се до тог дела гробља може стићи једино преко земље или траве. Уређене стазе постоје само између малог броја редова гробних места, а простор између гробних места бетонским ивичњацима је уређен само код малог броја гробних места, тако да се до већине гробних места може приступити једино преко земље или траве. До осталог дела Централног гробља, који се налази напред у односу на главни улаз у Централно гробље, води пут од бетона, између редова гробних места постоје уређене бетонске стазе те је омогућен

приступ сваком гробном месту. Свако гробно место је омеђено бетонским ивичњаком те је на тај начин уређен простор између гробних места, што се све односи и на празна гробна места.

Из тих разлога је овај орган дана 1. септембра 2010. под бројем ОМБП 21/10 изразио мишљење да је ЈКП «Чистоћа и зеленило» из Зрењанина непоступајући у потпуности по члану 2 став 1 Одлуке о уређивању и одржавању гробља и сахрањивању повредило право припадника националних мањина исламске вероисповести на једнако поступање тиме што је пропустило да на делу Централно гробље у Зрењанину где се сахрањују припадници националних мањина исламске вероисповести, за разлику од осталог дела гробља, у потпуности уреди и одржава путеве и стазе, те просторе између гробних места.

Такође је истог дана и под истим бројем препоручено ЈКП «Чистоћа и зеленило» да уређивањем и одржавањем путева и стаза, уређивањем и одржавањем простора између гробних места и обављању и других послова који су у вези са уређивањем и одржавањем гробља на делу Централног гробља у Зрењанину где се сахрањују припадници националних мањина исламске вероисповести, овај део гробља доведе на исти квалитативни и квантитативни степен уређености и одржавања у коме се налази и остали део Централног гробља у Зрењанину.

Полазећи од тога да је једна година примерен и сасвим довољан временски период за спровођење препоруке од 1. септембра 2010. године, овај орган је дописом од 22. августа 2011. године позвао ЈКП «Чистоћа и зеленило» да се у року од осам дана изјасни о предузетим мерама у циљу спровођења наведене препоруке.

Иако су допис примили дана 23. августа 2011. године, из ЈКП «Чистоћа и зеленило» није стигао никакав одговор на наш захтев.

У таквој ситуацији овај орган је дана 28. септембра 2011. године посетио Централно гробље у Зрењанину како би се непосредним увидом на лице места уверио у право стање ствари.

Том приликом је утврђено да ЈКП «Чистоћа и зеленило» није ни на који начин поступило по препоруци овог органа од 1. септембра 2010. године.

Из тих разлога су на основу члана 27 Одлуке о Заштитнику грађана о предњем обавештени челници града Зрењанина, те је изражено очекивање да ће предузети све потребне мере у циљу спровођења препоруке овог органа од 1. септембра 2010. године, те да ће против одговорних лица у ЈКП «Чистоћа и зеленило» предузети одговарајуће мере због неспровођења препоруке овог органа од 1. септембра 2010. године, што за последицу има

неуважавање и непоштовање права националних мањина, те због неуважавања институције Заштитника грађана.

- Натпис назива насељеног места Зрењанин на улазу у МЗ «Мужља»

И овај случај који потиче из 2010. године није решен ни у 2011. години.

Наиме, дана 31.08.2010. године приликом посете заменице покрајинског Омбудсмана за заштиту права националних мањина МЗ «Мужља», обавештени смо од стране председника и секретара Савета МЗ «Мужља» да је назив насељеног места Зрењанин, на улазу у МЗ «Мужља» из правца насељеног места Лукино Село, исписан само на српском језику.

Непосредним увидом на лицу места утврђено је да су ови наводи тачни.

Изражено је очекивање да ће град Зрењанин, преко својих органа, у складу са Уставом, законом и Статутом града, обезбедити да назив насељеног места Зрењанин, на улазу у МЗ «Мужља» из правца насељеног места Лукино Село, буде исписан и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, односно на мађарском, румунском и словачком језику, према њиховој традицији и правопису, и то тако да назив на мађарском, румунском и словачком језику буде исписан после текста на српском језику испод или десно од њега, у истом облику и истом величином слова.

Истакнуто је да је назив насељеног места Зрењанин на улазима у ово насељено место из осталих путних праваца већ исписан на овај начин, тако да не постоји ни један разлог који би оправдао да начин исписивања назива насељеног места Зрењанин на улазу у МЗ «Мужља» из правца насељеног места Лукино Село буде другачији.

До краја извештајног периода, а ни до дана предаје овог извештаја, немамо података да је од стране органа града Зрењанина било шта предузето у циљу решавања овог случаја.

Остале активности из области заштите права националних мањина

- Овај орган је дана 07.03.2011. године Скупштини града Зрењанина упутио савет у вези измене члана 4 Одлуке о Савету за међунационалне односе.

Наиме, Скупштина града Зрењанина је на седници одржаној дана 18.02.2011. године донела Одлуку о изменама и допунама Одлуке о Савету за међунационалне односе тако да члан 4 Одлуке о Савету за међунационалне односе (Сл. лист општине Зрењанин бр. 3/05,1/08 и Сл. лист града Зрењанина бр. 1/11) сада гласи:

«Скупштина града образује Савет и бира чланове Савета.

У случају националних мањина које имају изабране своје националне савете, представници националних мањина у Савету бирају се на предлог националног савета, по једног члана из сваке националне мањине.

Комисија за кадровска, административна питања и радне односе (требало је да стоји Комисија за персонална питања - наша примедба) предлаже три представника српског народа у Савет.

На начин предвиђен у ставу 3 овог члана ће се поступити и у случају националних мањина које немају изабране националне савете.

Националне мањине које имају мање од 1% учешћа у укупном становништву јединица локалне самоуправе могу присуствовати седницама Савета без права гласа».

То значи да ће, убудуће, Савет за међунационалне односе града Зрењанина бити састављен од три представника српског народа и по једног представника сваке националне мањине, док је на основу досадашњих прописа Савет за међунационалне односе био састављен од једног представника српског народа и по једног представника сваке националне мањине.

Полазећи од тога да дискриминација и дискриминаторско поступање означава свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе а који се, између осталог, заснива на националној припадности или етничком пореклу, очигледно је да је новим решењима члана 4 Одлуке о Савету за међунационалне односе неоправдано прављена разлика између представника националних мањина и представника српског народа у Савету за међунационалне односе града Зрењанина, а на штету националних мањина.

Ово тим пре што се одлуке у Савету за међунационалне односе доносе консензусом чланова Савета, па самим тим нема ни потребе да једна национална заједница има већи број представника од других.

То такође представља и кршење принципа да се једном достигнути ниво права националних мањина не може смањивати, будући да је свака

национална мањина за време важења ранијег решења члана 4 Одлуке о Савету за међунационалне односе, стекла право да у овом органу има исти број представника као и српски народ.

С обзиром да је чланом 10а Одлуке о Заштитнику грађана овај орган, између осталог, овлашћен да даје савете надлежним органима у вези са доношењем, изменама и допунама прописа који се односе на заштиту права националних мањина, а имајући у виду горе изложено, овај орган је саветовао Скупштини града Зрењанина да:

- Изменом члана 4 Одлуке о Савету за међунационалне односе обезбеди да свака национална мањина, која има право да буде представљена у Савету за међунационалне односе града Зрењанина, има исти број представника као и српски народ.

Овај орган ће током 2012. године пратити да ли је Скупштина града Зрењанина уважила овај савет, иако формално-правно не постоји обавеза да се савет уважи.

- Скупштина града Зрењанина је на седници одржаној дана 07.04.2011. године донела решење о промени назива улица у насељеном месту Зрењанин и то улице «Зелено поље» у «Душка Трифуновића», дела улице «Саве Ковачевића» у «Косте Николића», улице «Берберско циглана» (други ред) у «Дарка Нишавића», те улице «Берберско циглана» (трећи ред) у «Војислава Деспотова».

Саопштењем од 21.04.2011. године овај орган је изразио очекивање да ће град Зрењанин искористити ову прилику те да ће, преко својих органа, у складу са Уставом, законом и Статутом града, обезбедити да називи тих улица буду исписани и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, односно на мађарском, румунском и словачком језику, према њиховој традицији и правопису, и то тако да назив на мађарском, румунском и словачком језику буде исписан после текста на српском језику испод или десно од њега, у истом облику и истом величином слова.

- Дана 07.11.2011. члан градског већа Раде Васиљевић је у име Асоцијације месних заједница града Зрењанина затражио мишљење овог органа у вези постављања вишејезичних табли на зграде месних заједница на територији града Зрењанина.

У вези тога овај орган је дана 09.11.2011. године указао на следеће:

Чланом 5 Статута града Зрењанина је предвиђено да:

«На територији града у службеној употреби је српски језик и ћирилично писмо.

На територији града у службеној употреби су и језици националних мањина: мађарски, румунски и словачки језик и њихова писма».

Из ове одредбе Статута јасно произилази да су језици и писма ових националних мањина у службеној употреби на целој територији града Зрењанина.

Такође, Закон о службеној употреби језика и писма предвиђа да на подручјима на којима су у службеној употреби и језици националних мањина имена органа који врше јавна овлашћења, назив јединица локалне самоуправе, насељених места, тргова и улица и други топоними, обавештења и упозорења за јавност и други јавни натписи исписују се и на језицима дотичних националних мањина, према њиховој традицији и правопису.

У службеној употреби текст на језицима и писмима националних мањина исписује се после текста на српском језику испод или десно од њега, истим обликом и величином слова.

Трећи део – стање људских права

Област права детета и равноправност полова

Област права детета и равноправност полова је континуирана активност заштитника грађана која се одвијала и у претходној години на пољу испитивања социјалних права породице и деце, саветовања о остваривању права детета и равноправности полова, информисање јавности о питањима која су била значајна за остваривање права детета и равноправности полова и проблемима везаним за остваривање тих права као и активности које су усмерене на унапређење заштите ових права.

Децембра месеца 2011.године донета је Одлука о правима и услугама у социјалној заштити града Зрењанина. Права која су овом Одлуком утврђена су: право на једнократну помоћ, право на опрему корисника за смештај у установу или другу породицу, право на путне трошкове и исхрану пролазника, право на накнаду трошкова сахране и право на бесплатан оброк.

Грађанкама и грађанима се пружају услуге помоћи и подршке и њиховим породицама и оне чине: услуге дневног борава за децу и омладину са инвалидитетом - Алтернатива, помоћ и нега у кући за одрасла и стара лица, услуге Клуба за стара лица, услуга смештаја у Прихваталиште за децу и младе, Прихваталиште за жене и децу жртве породичног насиља и жртве трговине људима - Сигурна кућа, услуга смештаја у Прихваталиште за одрасла и стара лица и Прихватну станицу, услуге становања за младе уз подршку за младе који се осамостаљују и услуге свратишта за бескућнике. Поступак за признавање права и пружање услуга спроводи Центар за социјални рад града Зрењанина.

Према подацима Центра за социјални рад града Зрењанина које је овом органу доставио, приказаћемо права и услуге из социјалне заштите коју су грађанке/ни остварили у претходниј години.

У 2011.години за једнократне новчане помоћи из буџета града Зрењанина издвојено је и плаћено грађанкама и грађанима 8.276.66900 динара. Број грађанки и грађана који су користили једнократну новчану помоћ је 2958, од којих је 2136 ту помоћ користило за задовољење основних животних потреба, 416 за набавку огрева, 13 за санирање последица од елементарних непогода, 8 за накнаду трошкова превоза при смештају или престанку смештаја, 7 за набавку одеће и обуће при смештају, 341 за коришћење права из здравствене заштите и 37 чине остали оправдани случајеви. Број грађанки и грађана који су једнократну новчану помоћ остварили у натури је 345.

Приликом постављања захтева за одобравање једнократне новчане помоћи грађанкама и грађанима, Центар за социјални рад града Зрењанина руководио се критеријумима за остваривање овог права, а критеријуми су постављени тако да је Центар за социјални рад одобравао захтеве уколико су у питању старе особе, болесне особе, неспособни за рад и породице са троје или више деце узраста до 10 година.

У току 2011.године у прихватилиште је било смештено 12 грађанки и грађана, а право на опрему за смештај у установу социјалне заштите остварило је 8 грађанки и грађана. У Зрењанину постоји дневни боравак за децу и омладину са инвалидитетом «Алтернатива», а услуге дневног борава користило је 14 деце. Дневни центар за децу и омладину «Алтернатива» основан је ради пружања услуга дневног збрињавања деце и омладине са инвалидитетом како би се осигурао њихов останак у заједници без институционализације. Услуге дневног центра користе деца и омладина са инвалидитетом узраста од 5 до 25 година са вишеструким сметњама у развоју која нису обухваћена ни једним обликом социјалне заштите. Услуге стручног рада у дневном центру деци и омладини пружају

стручни радници Центра за социјални рад града Зрењанина и стручњаци разних дисциплина из области здравства и образовања.

У Зрењанину грађанке и грађани остварују услуге народне кухиње. Народна кухиња основана је у циљу социјалне заштите и социјалне сигурности најугроженијих грађанки и грађана града Зрењанина а који се налазе на евиденцији Центра за социјални рад. Ово право остварују грађанке и грађани који су из категорије самохраних старачких домаћинстава без прихода, лица неспособна за рад, породице у којима су оба родитеља без запослења и извора прихода, душевно оболела лица и лица ометена у психофизичком развоју и други грађани и грађанке за које стручна служба Центра за социјални рад оцени да спадају у категорију социјално најугроженијих грађанки и грађана града Зрењанина. Право на топли оброк остварило је 200 грађанки и грађана, а право на ланч пакет 340 грађанки и грађана у претходној години.

У Зрењанину од 2007. године постоји Сигурна кућа за жене и децу жртве насиља у породици и жртве трговине људима која је основана између града Зрењанина, Фонда Б92, Центра за социјални рад града Зрењанина и АПВ – Покрајинског секретаријата за рад, запошљавање и равноправност полова. У току претходне године у Сигурну кућу смештено је 52 деце и 33 жене жртве насиља у породици и жртве трговине људима. За рад Сигурне куће утрошена су 3.187.487,00 динара у претходној години.

Током прошле године основан је Савет за равноправност полова као скупштинско тело града Зрењанина чији је циљ да прати остваривање равноправности полова и политике једнаких могућности на нивоу града, односно равноправно учешће жена и мушкараца у свим областима управљања јавним пословима од општег интереса за грађанке и грађане Зрењанина. Савет за равноправност полова је поставио циљеве да у наредном периоду буде 10 до 15 одсто више жена на функцијама, руководећим положајима и у органима одлучивања. На иницијативу Савета Скупштина града усвојила је Одлуку о равноправности полова на територији града Зрењанина. Заштитник грађана сарађује са Саветом за равноправност полова, подстиче и подржава његов рад и активно се укључује у активности које спроводи Савет за равноправност полова града Зрењанина.

Остале активности заштитника грађана

Сарадња са Центром за развој цивилног друштва

Заштитник грађана има веома добру сарадњу са Центром за развој цивилног друштва, а током протекле године она је конкретизована са циљем унапређења положаја особа са инвалидитетом.

Центар за развој цивилног друштва је невладино и непрофитно удружење грађана основано ради остваривања циљева у области афирмисања и унапређења цивилног друштва и остваривања права грађана. Циљеви Центра за развој цивилног друштва су промоција, заштита и унапређење људских права и слобода, демократских вредности и начела владавине права, слободе и равноправности грађана, подстицање међуетничке и верске толеранције и сарадње, афирмисање отворености и комуникације између различитих култура итд.

Током протекле године заштитник грађана је учествовала са Центром за развој цивилног друштва у пројекту под називом «Обука о приступачности у систему социјалне заштите». Циљ програма је усмерен на повећање знања о принципима приступачности и концепту «дизајн за све» путем подстицања учесника програма да практично примене стечено знање у различитим областима социјалне заштите. Програм је обухватио могућности практичне употребе овог концепта у домену планирања у области социјалне заштите, у циљу побољшања квалитета живота свих грађана уз посебан осврт на поједине категорије грађана као што су: мала деца, старе особе, особе са инвалидитетом и слично. Учесници су стекли знања из области стварања приступачног окружења, производа, услуга и сервиса које се пружају у систему социјалне заштите за све потенцијалне групе корисника социјалне заштите. Програм обуке је акредитован од стране Републичког завода за социјалну заштиту Републике Србије.

На овом месту потребно је споменути да се појам приступачности у Зрењанину појављује у документу «План развоја социјалне заштите општине Зрењанин» у коме је један од циљева обезбеђивање приступачности града и насељених места. Град Зрењанин је приступио изради Локалног акционог плана за приступачност града Зрењанина који садржи стратешки циљ а то је повећање нивоа приступачности за све грађане и грађанке Зрењанина. Он такође подразумева и конкретне задатке који су постављени као што су: примена концепта «дизајн за све» приликом изградње нових и адаптације старих објеката, формирања и увођења нових услуга, приступачност информација презентованих на сајту Градске управе, приступачност Услужног центра Зрењанина, обарање ивичњака на територији Зрењанина, уклањање трафика које су постављене на неодговарајућим местима а које стварају препреку у кретању грађана, прилагођавање објеката здравствене заштите стандардима

приступачности, израда планова за вртиће и школе према стандардима приступачности. Предвиђени циљеви су орочени на временски период од 2011 до 2013 године.

Видели смо у претходном делу овог извештаја препоруку овог органа упућену Дому здравља «Др Бошко Вребалов» Зрењанин. Локални акциони план за приступачност града Зрењанина требао би да омогући конкретизацију циљева предвиђених планом, те нам остаје да се надамо да ће препоруке заштитника грађана бити индиректно спроведене. Најбоље решење било би да се препоруке заштитника грађана директно спроводе не чекајући на реализацију циљева постављених Акционим планом, наравно имајући у виду не само корективну већ и саветодавну улогу овог органа у циљу унапређења правног положаја грађана, грађанки, рањивих и мањинских група становништва.

Сарадња са Центром за развој цивилног друштва у овом пројекту показала се веома корисном не само за учеснике, већ је циљ био утицај на јачање свести одговорних да предузму све потребне активности како би у догледно време грађани и грађанке живели у хуманијем, практичнијем и бољем окружењу и створило услове да осетљиве групе становништва буду у позицији да реализују своја гарантована права.

Сарадња са осталим органима, невладиним организацијама и медијима

Заштитник грађана је током протекле године учествовала у пројекту «Подстицај антикорупцијским мерама» који је спровела Стална конференција градова и општина са Развојним програмом Уједињених нација (UNDP). Циљ пројекта је да подржи Србију у остваривању неопходних стандарда и смањења нивоа корупције према Конвенцији Уједињених нација против корупције и прописима за приступање Европској унији. Пројекат integriше људска права у антикорупцијски програм, кроз увођење иновативних инструмената намењених да смање дискриминаторске ефекте корупције на националном и локалном нивоу. Задатак је био да се дефинишу жаришта корупције као и антикорупцијске механизме на локалном нивоу кроз размену искустава са локалним стручњацима и представницима централних институција.

У истом месецу прошле године заштитник грађана је узела учешће у оквиру пројекта «Допринос социјалној инклузији и борби против дискриминације маргинализоване популације у Србији». Пројекат је спровела невладина организација «Праксис». Циљна група пројекта је маргинализована популација у Србији – сиромашни, лица која живе у неформалним

насељима, бескућници, посебно деца, омладина, жене и старије особе, лица која имају отежан или им је у потпуности онемогућен приступ институцијама, где највећи број ових лица чине припадници ромске популације. Циљ пројекта је да се превазиђу системске препреке у приступу документима и социо-економским правима од стране маргинализоване популације у Србији. Пројекат је окупио представнике институција и пружаоце услуга на локалном нивоу који се у свакодневном раду сусрећу са овом популацијом – представнике здравствених установа, институција социјалне заштите, школа, општинских управа, Националне службе за запошљавање, полиције, релевантних невладиних организација и ромских асоцијација, заштитника грађана итд. Овај пројекат се фокусирао на анализу и праћење правне регулативе и праксе, као и на активности јавног заговарања у области приступа основним правима : на приступ документима и упис у матичне књиге, здравствену и социјалну заштиту, запослење, образовање итд., оснаживање маргинализоване популације, сензитивисање релевантних актера на локалном и националном нивоу о проблемима маргинализоване популације у приступу правима и о неопходности њиховог хитног решавања.

Заштитник грађана је током прошле године сарађивала са канцеларијом Повереника за заштиту равноправности, најпре путем консултација, проверавања и размене одређених конкретних предмета, а потом у пројекту под називом «Медијација у случајевима дискриминације - служба Повереника за заштиту равноправности». Пројекат је организовала служба Повереника за заштиту равноправности у сарадњи са организацијом Партнери за демократске промене Србија који је финансирала Европска унија. Презентација пројекта се одвијала готово у свим градовима Републике Србије током године са веома важним циљем а то је да упозна јавност са улогом, надлежностима и начином поступања Повереника за заштиту равноправности .

Канцеларија заштитника грађана успешно сарађује са Зрењанинским едукативним центром, па је и током протекле године била у вези са многим активностима које је ова организација спроводила, нарочито везано за теме равноправности полова и насиља у породици. Ове теме су значајне јер утичу на оснаживање жена у приватном, јавном, културном и политичком животу.

Заштитник грађана је у вези са скупштинским телима - одборима, комисијама и саветима Скупштине града Зрењанина и учествује на тај начин што размењује искуства и даје одређене смернице за рад и саветодавна мишљења како би се унапред спречило неправилно доношење појединих одлука. Подржано је оснивање Локалног антикорупцијског форума (ЛАФ) у Зрењанину као тело које је одговорно за спровођење активности и мера које су наведене у Локалном плану за борбу против корупције града Зрењанина.

Овај орган има добру сарадњу са средствима јавног информисања , самим тим што је обавеза заштитника грађана да своје одлуке објављује путем медија, они играју веома важну улогу у раду заштитника грађана. Овај орган стиче ауторитет управо путем јавности, а то би без сарадње са средствима јавног информисања било немогуће.

Услови рада заштитника грађана

Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у стручној служби заштитника грађана није имао измена у односу на претходну годину.

Измене које су настале односе се на то да је Заменица заштитника грађана задужена за права детета и равноправност полова изабрана за заштитника грађана за територију града Зрењанина на седници Скупштине града од 01.07.2011.године. Такође треба навести да је на седници Скупштине града од 16.12.2011.године изабрана Заменица заштитника грађана задужена за права детета и равноправност полова.

Поновићемо да простор у улици где је седиште канцеларије заштитника грађана не испуњава услове приступачности.

Заштитник грађана нема свој буџет иако је формално орган који има својство правног лица. Одлука о заштитнику грађана предвиђа да услове за рад заштитника грађана обезбеђују надлежни органи града.

У том смислу, стекли су се услови за измену Одлуке о заштитнику грађана и осталих прописа који се односе на овај орган, што ће заштитник грађана предложити Скупштини града Зрењанина у периоду који следи.

Зрењанин, март 2012.године

Заштитник грађана града Зрењанина

Драгана Радловачки Грозданов